

POWOLNIE (12) *av*

Oba o jasne; e prawdopodobnie jasne (tak zwykle w -e av).

comp i [sup] (nâ)powolni(e)j (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVIII w.

1. Zgodnie z *czyjś wolą, posłuszenie, pokornie; obsequenter Mącz; remisse Calep (11) : LibLeg 11/164v; Ták ná wfiach iáko y w miełcie/Powolnie fie [książki] im [ludowi na Rusi] rozniełcie Ku wżytkiemu wam pomogą BielKom A4; [Gdyby król w sprawiedliwości] Rządził tho ítádo Pánfkye/ ktożby dobrowolnie/ Nie dał mu fie ze wżytkim ná wżytko powolnie. RejWiz 71v; Pothym zánim fámí Fránkforciány pošťáli/ co im każe czynić powolnie fie dawáią BielKron 228; Mącz 385d; Deservire – Powolnie [lege: powolnie] służę. Calep 311a, 910a; [ListyPol 1547/365; pochlebnicy/ ktorzy miedzy wśfemi ludźmi fą nazłofliwśfemi/ nigdy nie fą gorśfemi/ áni fye ich nigdy więcey trzebá ošťrzegáć iedno w ten čás gdy fye y pošťawą y mową napowolniey ítáwią LorichKosz 49v (Linde)].*

powolnie komu (2): Woł który fye przeciwi ma dwa rázy bit być/ iż by wyármie powolniey oraczowi mógl idź. March¹ A3v; [ListyPol 1530/12]. Cf »sobie powolnie«.

[powolnie ku komu: atho coz krol gego myłócz thvey myłóczy. dacz rozkazacz raczył, aby tho vydal [...] athak fzye vthym povolnye okazal kv ozobyte thvey myłóczy. ListyPol 1533/46.]

W przeciwstawieniu: »jako chce ... powolnie« (1): nie mowi Pan Iezus: wierz we mnie/ chcę ábyś moim vcźniem był/ mocą to y sílą ná tobie wymoc y wyšťráfzyć chcę. ábyś rozumiał/ ifz y w onym powołaniu tákim/ miał wolną wolą/ á władnął ią iáko chciał/ á nie powolnie/ [...] w Chryšťuła wwierzył. SkarŻyw 81.

W charakterystycznych połączeniach: powolnie czołem bić, da(wa)ć się [komu] (2), iść w jarzmie, okazać się, służyć, stawić się, uwierzyć.

Zwrot: »powolnie zacho(wy)wać się« [w tym: komu (1), przeciw komu (1), [w czym]] (2): RejPs 136v; Cze⁸⁰ ye⁸⁰ Kro. m. nadzywacz fzye po panv Voyewodzye nyeraczi. ponyewafch thak powolnye na poczathkv panyfthwa fśwego przeczyw ye⁸⁰ Kro. mczi zachowiawacz fzye. [...] nyemoze LibLeg 11/170v; [ListyPol 1530/12, 1534/82].

Wyrażenie: »sobie powolnie« (1): Abowiem pan bog ták o takim [który go umiłował] powiáda káždem/ iż [...] wielką go pocźciwofcią ogárnę/ y przełozę wrofkoffach dni ie⁸⁰/ ták iż pozna/ iako fie wniem fobie powolnie záchowam. RejPs 136v.

[Szeregi: »dobrze a powolnie«: áyá to w.mti oddzyalawacz [tj. odwdzięczać się] bende yako then ktory fye chce w.mti fáfzyádom fwem dobrze a powolnye zachowacz. ListyPol 1530/12.

»powolnie i posłuszenie«: My xyanfze myły Bífkupy nywczym fyą nyeprecziwymy, [...] owfchem wewfchitkym fyą chcemy powolnye y pafłufchnye [!] zachowacz ListyPol 1534/82.]

2. *Powoli, stopniowo (1) : Niektorzi po wypieczeniu chleba w ciepły piecz [naczynie] wftawiaią/ átak fobie Wodka powolnie s ftepuie na doł. FalZioł II 1d.*

Synonimy: 1. pokornie, posłuszenie, uniżenie; 2. nierychło, niesporo, nieśpieszno, »po mału«.

Cf POWOLI, 1. WOLNO